

Šebánek, Jindřich

[Slovenská archivistika]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1968, vol. 17, iss. C15, pp. 151-152

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102357>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Aufsätzen zu zeigen. Ausdrücklich sei aber festgestellt, dass die Herausgeberin teils aus entlenen ungarischen Urkundenpublikationen, teils direkt aus ehemaligen Adelsarchiven viele Urkunden ans Licht gebracht hat, deren Kenntnis für die Herausgeber beider tschechoslowakischer Urkundenbücher von grossen Nutzen ist. Der Unterzeichnete gibt gerne zu, dass ihm das eine oder andere Stück, wie es nun im UB zur Verfügung steht, leicht entgehen könnte.

Als eine Art Gegengabe sei nun schliesslich erlaubt, einige Berichtigungen, beziehungsweise Ergänzungen, auf den Rand des mustergiltigen Bandes zuzuschreiben. Nr. 19 gehört nicht zum 16. Februar, sondern zum 17. Februar des Jahres 1272, hier wäre auch auf RBM (Emler) II, Nr. 772 zu verweisen. Nr. 20 wird ebenfalls in RBM (II, Nr. 783), allerdings irrtümlich, nämlich zum 28. Mai 1272, erfasst. Als Gegenstück zum Friedensvertrag Stephans V. mit Ottokar (Nr. 6 = RBM II, Nr. 752, was ebenfalls zu ergänzen ist) wäre die Urkunden Ottokars vom 13. Juli 1271 (Reg II, Nr. 753) zu berücksichtigen und einzufügen. Offensichtlich gehört in den Band auch die „in castris ante Supronium“ am 3. Oktober 1273 datierte Urkunde Ottokars (Reg II, Nr. 837), dessen Original sich im Wiener Haus-, Hof- und Staatsarchiv befindet.

Jindřich Sebánek

Erich Zöllner, Das Projekt einer babenbergischen Heirat König Heinrichs III. von England. (Archiv für Österreichische Geschichte Band 125. Bausteine zur Geschichte Österreichs, str. 54–75. Wien 1966.)

Autor se tu vrací nevelkým, za to nesmírně zajímavým, podnětným a poutavě psaným příspěvkem k vědecké základně, z níž před lety s velkým úspěchem vyšel, totiž k diplomatickému materiálu posledních Babenberků. Podnět k tomu mu patrně dal studijní pobyt v nevyčerpatelných archívech londýnských, kde se mu dostalo do ruky několik, z části neznámých, z části v literatuře nevyužitých diplomatických dokumentů, které se týkají sňatkových plánů, jejichž jedním polem byl mladý anglický král Jindřich III., druhým pak nejprve česká princezna Anežka a pak babenberská (rakouská) princezna Markéta, dvě nešťastné nevěsty a takřka románově proslulé oběti sňatkové dynastické politiky své doby. Stať Zöllnerovu možno tak označit i jako pozoruhodný příspěvek k našim domácím dějinám; obě hrdinky příběhů, jež před čtenářem autor rozvíjí, patří totiž do českých dějin (Markéta, zejména jako pozdější manželka Přemysla II.). Je pak velmi poučné srovnat, co o všech příslušných věcech shromáždil na jedné straně Novotný (I, 3, str. 563 a násl.), na druhé pak Zöllner. Přímou za senační je třeba označit Zöllnerův nálezk listu otce Markétina, Leopolda VI. Babenberského, do Anglie, zejména, když se mu podařilo jeho autenticitu ověřit diplomaticky, totiž paleografickým důkazem. O nic menší význam nemá pak to, co Zöllner zjistil z historie pobytu rakouského vyjednávače mistra Bernarda v Anglii. Každá stránka spisku prozrazuje také, jak jeho autor suverénně ovládá souvislosti velké evropské politiky 13. věku. Jen jednu drobnou připomínku mám, že by totiž odkazy na ODM II. (str. 69 pozn. 40) bylo na místě nahradit odkazy na CDB.

Jindřich Sebánek

Slovenská archivistika. Ročník I, číslo 1, 2, hlavní redaktor Michal Kušík, vydala Slovenská archivní správa Bratislava, 1966, str. 464, 80.

Účelem těchto řádků je upozornit na nový v nadvise uvedený časopis, jehož první ročník byl ve dvou pěkně vypravených a dosti objemných sešitech vydán brzy po sobě na sklonku r. 1966 a na počátku r. 1967. V tomto upozornění je pak jisté na snadě zastavit se především u dvou otázek povahy základní, za jakých podmínek a z jakých polnutek totiž nový časopis vznikl a jaký hodlá plnit program.

Oběma je přímo věnován dosti obsáhlý redakční úvodní článek M. Kušíka (číslo 1, str. 5–16) nadepsaný: *Slovenská archivistika a jej program*, z něhož tu budíž zachyceno asi toto: K otázce prvé konstatuje autor především, že slovenské archivnictví prodělávalo a prodělává od osvobození r. 1945 do současnosti rušný a bohatý rozvoj, tak jako archivnictví v našem státě vůbec, že však trpělo zřejmě po stránce teoretické jistou izolovaností. Tuto izolovanost je třeba chápat — praví Kušík — jako následek „zo zaostávania a o jeho pretrvavani na základe historických činiteľov“ jako „dětskou nemoc“ každé počínající archivní organizace. Na Slovensku se totiž přes „kladný nábeh“ z r. 1940 (o němž se Kušík zmiňuje) s archivnictvím r. 1945 teprve začínalo. K tomu je na místě připomenout na příklad autorovo zjištění, že za celé období od r. 1918 do r. 1944 nevyšel na Slovensku ještě vůbec ani jediný skutečný článek z oboru archivní teorie a praxe, a že po r. 1945 slovenský podíl na celku archivně-teoretické produkce domácí zůstal nápadně slabý.

Autor dále líčí, kterak na Slovensku se přesto brzy po r. 1945 začaly ozývat hlasy, zasazu-

jící se o vytvoření vlastního slovenského archivního periodika. Označuje tyto hlasy všuk jednoznačně za předčasné. Slovenští archiváři podle jeho soudu po řadu let po r. 1945 totiž ještě na udržení vlastního časopisu by nebyli stačili. Nestačili přece ani na udržení krajských archivních zpravodajů, „které žili istý čas skôr z horlivosti ako z objektivnych možností.“

Teprve na sklonku r. 1964 — pokračuje autor — se situace v slovenském archivním životě změnila. Tehdy také představitelé Slovenské archivní správy dospěli k přesvědčení, že slovenský archivní časopis — jako prvý publikační orgán v dějinách slovenského archivnictví vůbec — je možno nejen založit, nýbrž také se cítí udržet a že tedy čas k takovému založení dozrál. Celá věc vstoupila pak v březnu 1965 ve stav jednání. Byla projednávána v Slovenské věd. archivní radě, konsultováni byli zástupci Státní vědecké archivní rady, Archivní správy ministerstva vnitra, byla dotázána Slovenská akademie, Matice slovenská, Ústav pro dějiny KSS, v neposlední řadě pak také Filosofická fakulta bratislavská, především pak její archivní studium. Takto tedy vznikl za obecného souhlasu nový časopis, aby plnil své poslání, jímž je „boj proti izolácii na archivnom poli a úsilie doviest slovenského archivára a slovenské archivnictvo na celoštátnú a s ňou na světovou úroveň“, aby nikoli nahradil, nýbrž doplnil archivní periodika česká, Archivní časopis a Sborník archivních prací.

K otázce druhé, po tom, co bylo právě řečeno, není už třeba takřka nic dodávat. Program časopisu ostatně vyjadřuje dosti určitě už sám jeho titul, jestliže si uvědomíme — a tím se opět vracím k článku Kušikova — že „archivistika“ jako program časopisu je tu chápána v nejšířím slova smyslu jako pěstování všech teoretických poznatků, jichž užívá při své práci archivář, především tedy všech příslušných pomocných věd historických, konkrétně pak diplomatiky, paleografie s kodikologií, chronologie, sfragistiky, heraldiky, genealogie a metrologie, statistiky, numismatiky, pramenovědy v nejšířím slova smyslu a ovšem i (a především) archivní teorie a praxe. Z dalšího je snad třeba k programu časopisu vysvětlit ještě aspoň tolik, že každé číslo má mít vždy čtyři části, z nichž první přinese studie, druhá recenze literatury, třetí zprávy, čtvrtá pak kroniku. Studie, zprávy a kronika mají mít při tom hlavní teritoriální zaměření na Slovensko, recenze literatury přesáhnout teritoriálně hranice Slovenska i státu. Ve všech rubrikách je pamatováno na koordinaci s dosavadními periodiky archivními, vycházejícími v Praze.

Ve chvíli, kdy máme před sebou nikoli už jen programový článek, z něhož tu bylo čerpáno, nýbrž alespoň kompletní celý prvý ročník nového časopisu, je zajisté možno i na místě in margine jeho napsat ještě několik slov.

Tato slova musí být především uvítáním. Z hlediska celostátního viděno, jsme vskutku potřebovali rozšíření publikační základny pro obor všech pomocných věd historických. O tom se několikrát při různých příležitostech mluvílo a je nepochybné, že nový časopis tu skýtá příležitost. Je dále asi nepochybné, že nový časopis na Slovensku bude vskutku působit jako stimulator pracovní aktivity v oborech jím pěstovaných. Hned prvá dvě čísla ukázala, že jsou tu k dispozici práce skutečně cenné. Budiž mi dovoleno jmenovitě upozornit aspoň na článek P. Ratkoše *Nový pohľad na vznik a funkciu Prayovho Kódexu* (str. 98—119), kterému (tuším) přísluší v celém ročníku po té stránce primát a který svým významem přesahuje viditelně hranice Slovenska či Starých Uher.

Ze složení redakční rady (v níž je také jeden pracovník český) i ze seznamu badatelů, podílejících se na jednotlivých rubrikách, je patrné, že časopis má vskutku dosti nosné zázemi a že je tedy oprávněna naděje, že bude bohatý obsahem a že bude také pravidelně vycházet. Velkým kladem podniku je skutečná jeho promyšlenost do podrobnosti, zračící se nejen v redakčním projevu Kušikové, nýbrž i v obou zatím vydaných sešitech: vytčené plány se tu vskutku plní. Velký klad třeba vidět i ve velmi střizlivém postoji redakce k celému dosavadnímu vývoji archivní produkce na Slovensku, vyznívajícím (jak jsme viděli) z úvodního článku Kušikova. Velkým kladem je ještě i to, že časopis se neohdálá — pokud jde o příspěvatele — omezit jen na Slovensko, i když přirozeně slovenští archiváři budou tvořit „jadro prispievateľov“. Úvodní článek znovu a znovu zde uváděný naznačuje (a praxe potvrdila), že časopis počítá i s příspěvky z Čech a z Moravy, ba i se spoluprací v zahraničí.

Smím-li nakonec něco doporučit, je to tato maličkost: zařazovat vskutku (Kušik o tom mluví) do rubriky „Kronika“ (kromě zpráv nyní už zařazovaných) i zprávy o jmenováních, změnách působišť, atd., archivářů, tedy „osobní“, jaké přinášejí některé zahraniční archivní časopisy. Proti návrhu lze jistě namítnout, že náš *Archivní časopis* takovou rubriku nemá. Ale snad by se právě proto po té stránce mohl udělat na Slovensku pokus. Chtěl bych dodat jen dvě věci. Za prvé, že naše brněnská *Folia diplomatica* takovou rubriku (omezenou ovšem na absolventy brněnského archivního studia) vedou s dobrým výsledkem už řadu let. A za druhé, že ani zavedením takové rubriky v novém časopise by nevzniklo nebezpečí, že se stane „čiro stavovským žurnálem slovenských archivářov“.

Jindřich Šebánek